

Verhaal over de Noordkant, verteld door Symen Karsjens Tamminga op de familie dag van 30 april 2022.

Symen begint met te vermelden, dat wij ons vandaag bevinden op de boerderij van Johannes Benjamins en Betty Tamminga (nr 8 kaartje). Deze boerderij heet in de volksmond de Van der Burg- plaats, omdat de vooraanstaande veefokkersfamilie Van der Burg hier een aantal generaties geboerd heeft.

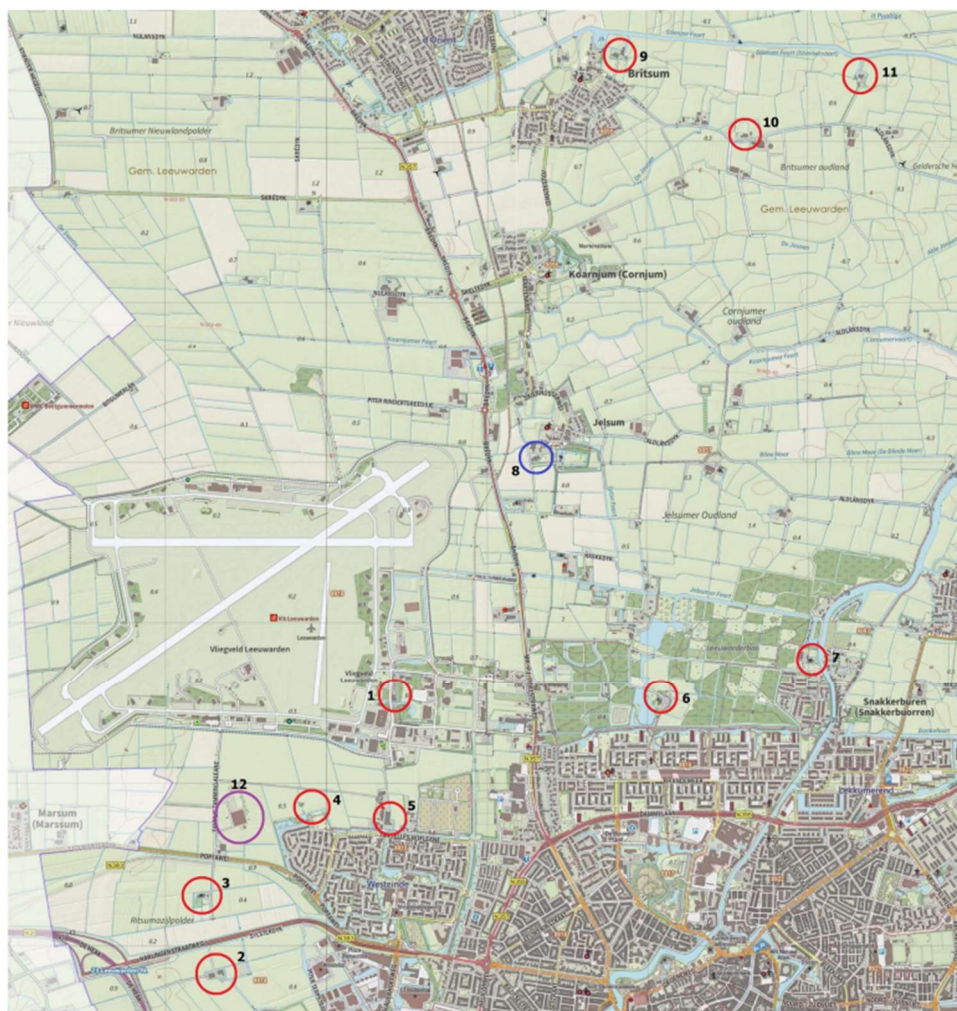
Johannes Tamminga Van der Burg - plaats

Een bekend lid van deze familie was de dichter Jan Linses van der Burg die het tweede Friese volkslied “Der’t de dyk it lân omklammet” heeft gedicht.

Johannes’ vader was Benjamin Meiles Tamminga, de tweede zoon van Meile Karsjens Tamminga en Ymkje Benjamins de Jong. Deze beppe Ymkje van Johannes en Symen was weer genoemd naar haar beppe van moeders kant en die heette Ymkje Sakes Roorda. Zij was de dochter van Sake Hendriks Roorda en die heeft ook geboerd op het stee van de Van der Burg-plaats, zodat de boerderij, waar wij ons thans bevinden, kan gelden als historisch familiebezit dat na twee eeuwen weer in de schoot van de familie, in casu Johannes en Betty, is teruggekeerd.

Benjamin Meiles was dus genoemd naar zijn grootvader van moeders kant Benjamin Minnes de Jong. Deze Benjamins vader Minne Yedes de Jong was getrouwd met Hiltje Hanses Kroodsma die een zuster was van Benjamin Hanses Kroodsma van wie de Miedema’s en de Tamminga’s afstammen. Benjamin en Hiltje waren kinderen van Hans Sytses Kroodsma die getrouwd was met Grietje Benjamins de Kleine, zodat de naam Benjamin bij de De Kleines vandaan komt. Kortom, Meile Karsjens Tamminga en Ymkje Benjamins de Jong hadden dezelfde overgrootouders.

- 1 = Groot Humalda**
- 2 = F. de Jong**
- 3 = J. Miedema**
- 4 = Dorhout**
- 5 = Nij Humalda**
- 6 = Taniaburg**
- 7 = Het Vierhuis**
- 8 = J. Tamminga**
- 9 = Jornsmastate**
- 10 = Eringastate**
- 11 = Swynserhus**
- 12 = Anke Tamminga**

Benjamin Hanes Kroodsma trouwde met Sarah Martens Hellinga en waren boer en boerin op de boerderij Kolkhuizen onder Birdaard. Daar hebben wij ruimschoots aandacht aan gegeven op onze jaarvergadering in Birdaard een aantal jaren geleden. Dit echtpaar kon zich verbeteren door te verhuizen naar de Dorhoutsplaats (nr. 4 kaartje) op het Leeuwarder Nieuwland, maar behield Kolkhuizen in eigendom.

Dorhout Boerderij, Het Bosch (met grafkelder)

De iets noordelijker van de Dorhoutsplaats gelegen grote boerderij Groot Humalda (nr. 1 kaartje) brandde af en de eigenaar en pachter raakten in onmin over de schade, zodat de pacht vrij kwam. Benjamin Kroodsma wist daar op in te springen en regelde voor zijn dochter Grietje en haar man Meile Gerrits Miedema uit Blessum dat zij in de pacht van Groot Humalda konden treden. Voor zijn dochter Antje die

getrouwd was met Meiles broer Rinze Gerrits Miedema regelde hij de boerderij die op het fraaie door Ebele Meiles Tamminga samengestelde kaartje staat aangegeven als boerderij nr. 3. Rinze prakkiseerde zijn zoon Gerlof op de boerderij die later de naam Nij Humalda zou krijgen aan het Schapendijkje.

Benjamin en Sarah werden op de Dorhoutsplaats opgevolgd door hun jongste dochter Maartje die getrouwd was met Sjoerd Rientses Sybrandy. Hun zoon Rinse trouwde met de dochter van Hessel Yntema, Djurretje en werd boer op de grote boerderij Taniaburg op de terp Bilgaard even noordelijk van Leeuwarden, plaats nr. 6 op het kaartje.

Taniaburg op Bilgaard

Een andere zoon Rients studeerde en was verloofd met onze beppe Ymkje Benjamins de Jong. Maar Rients had TBC en stierf toen onze beppe 18 jaar oud was, zodat zij later met onze pake Meile Karsjens Tamminga trouwde. Maar Rients is altijd haar grote liefde gebleven.

En zo zien wij dan, dat een geweldige Kroodsmac-clan het Leeuwarder Nieuwland beheerste. Die hele clan was van de Afgescheiden Gereformeerde richting van 1834 die wij gerust kunnen betitelen als een zwartekousenkerk, streng gereformeerd. Door huwelijk zou deze clan nog worden uitgebreid tot in het noordelijker gelegen Britsum. Daar tussenin liggen Jelsum en Cornjum, maar die waren overwegend liberaal.

Meile en Grietje hadden twee dochters, Sarah en Dirkje en die trouwden met twee broers Lieuwe en Karsjen Ytzens Tamminga. Meile en Grietje Miedema werden op Groot Humalda opgevolgd door Karsjen en Dirkje en ook de andere genoemde clanleden werden zo voor en na opgevolgd door kinderen en kleinkinderen. Een kleindochter van Rinze Gerrits Miedema trouwde met Foppe de Jong en werden boer en boerin op plaats nr. 2. Daarmee was de gereformeerde omsingeling van de noordkant van Leeuwarden gesloten.

Karsjen Ytzens en Dirkje volgden hun ouders op Groot Humalda. Zij hadden twee zoons, Ytzen en Meile. Ytzen dong naar de hand van Jikke Symens de Vries. Symen Sjoerds de Vries en zijn vrouw Pytsje Gabes Haarsma waren boer op het Fierhus, plaats nr. 7 op het kaartje. Mijn pake, Symen Symens de Vries, beweerde altijd: ons volk voer eertijds op Riga. Mijn broer Meile heeft dat uitgezocht en die stuitte op een potschipper en niet op een Ommelandsvaarder. Pake beet van ergernis zijn pijp bijna stuk, want hij wilde niet van een potschipper afstammen. Want dat was een

waardeloze schipper die met vracht varen niet de kost kon verdienen, maar zijn schuit vol potten en pannen laadde en daarmee de dorpen afventte. Maar er bleek een vergissing in het spel. Op zeker moment was een meisje Haarsma met een jongen Reinsma getrouwd en die Reinsma had de naam van zijn vrouw aangenomen. De geschiedenis van de Reinsma's nageplozen, bleek rond 1500 een Gabe Reins galjootschipper te Workum te zijn. Een galjoot was een tweemastschip, dat werd gebruikt op de Oostzeevaart, dus pake had naar alle waarschijnlijkheid gelijk. Er bleek een testament bewaard van Gabe Reins, waarin deze zijn zoon Rein Gabes onterfde, "dewijl hij alreeds 20.000 gulden had verpierewayd met schoone vrouluyl". Rein Gabes die zich Reinsma noemde had dus maar eventjes twee miljoen euro naar de hoeren gebracht. Toch was deze Rein niet zo misselijk, want hij was later meester van het grootschippersgilde en lid van de vroedschap en burgemeester van Workum.

Pake beweerde ook, dat wij van zeerovers afstamden, van de Likedeelers. Dat was een zeeroversbende die op de Oostzee huishield tegen de Hanze onder de naam van Victualiebroeders, zo rond 1400. Door de Hanze verdreven maakten zij vervolgens vanuit het Oost-Friese Marienhaf de Noordzee onveilig. Tezelfdertijd bereikte het conflict tussen Schieringers en Vetkoopers in Groningerland weer eens een hoogtepunt. Het machtigste geslacht van de Ommelanden, de Vetkooperse Onsta's uit Sauwerd, tergde de stad Groningen tot het uiterste, waarop de Groningers de Onstaborg innamen en verwoestten. De macht in de Ommelanden van de Onsta's werd toen vervangen door die van de Tamminga's, maar dat terzijde. Eén van de Onstamannen, Claes, had toen niets meer omhanden en sloot zich aan bij de Likedeelers. Omdat hij een edelman was en een geducht krijgsman werd hij de aanvoerder van die bende onder de naam die de Duitsers hem gaven, Klaus Stoertebeker, omdat hij een beker van vier pinten bier in één teug kon legen. De Hamburger Hanze werd de zeerovers tenslotte zat en rustte een koopvaarders vloot uit met een leger krijgsvolk verstoppt onderdeks en viel de zeerovervloot op het dak en gooide de gevangen Likedeelers overboord, behalve de kapiteins en Claes. Die werden in triomf naar Hamburg gebracht en daar ter dood veroordeeld door ophanging, Maar Claes tot het zwaard, omdat hij een edelman was. Claes wilde staande sterven, zodat de beul op het schavot moest klimmen om hem het hoofd af te slaan. Hij vroeg als laatste gunst of de Hamburgse heren de kapiteins wilden sparen die hij na zijn onthoofding voorbij zou lopen. Dat werd toegestaan. De beul sloeg hem vervolgens het hoofd af en zonder hoofd wandelde hij voorbij elf van de vijftien kapiteins die stonden aangetreden. Toen werd hem een blok hout voor de voeten geschoven dat hij niet kon zien, omdat hij geen hoofd meer had, Hij struikelde en viel. Maar de kapiteins werden alle vijftien opgehangen, waaronder onze voorvader die, naar wij vermoeden, Gabe Reins heette. Onthoudt dus die naam, Nicolaes Onsta, want zulken hebben we heden ten dage niet meer!

Goed, Ytzen Karsjens kwam dus op vrijersvoeten van Groot Humalda met het paard voor de tilbury naar het Fierhus (nr. 7 kaartje). Mijn pake, veel jongere broer van Jikke, was toen een jaar of tien. Hij vertelde: onze Jikke had er niet veel aan, want Ytzen praatte de hele avond met heit alleen maar over koeien. Om een uur of elf gingen de ouders naar bed en dan was het gewoonte, dat de jongelui bleven opzitten tot het tijd voor de jongeman was om naar huis te gaan om voor melken thuis te zijn. Maar niet Ytzen, die was zo verschrikkelijk gereformeerd, dat die de duivel niet op het spek durfde te binden en zich aan vleselijke verleidingen bloot te stellen. Die stapte om elf uur ook op. Mijn pake werd naar achteren gestuurd om de arbeider te melden, dat hij het paard van Tamminga wel kon inspannen en daar kwam Tamminga zelf ook al aan boksellen. Mijn pake zag, dat Ytzen de arbeider een rijksdaalder in de hand duwde, een arbeidersweekloon in die dagen. Pake meldde,

toen hij terugkeerde in de huiskamer: onze Jikke treft het met zo'n rijke boer, want hij gaf de arbeider zomaar een rijksdaalder, waarop hij een draai om zijn oren kreeg, want dat had hij niet mogen zien en nog minder zeggen. En zo werd Jikke Symens de Vries boerin op Groot Humalda.

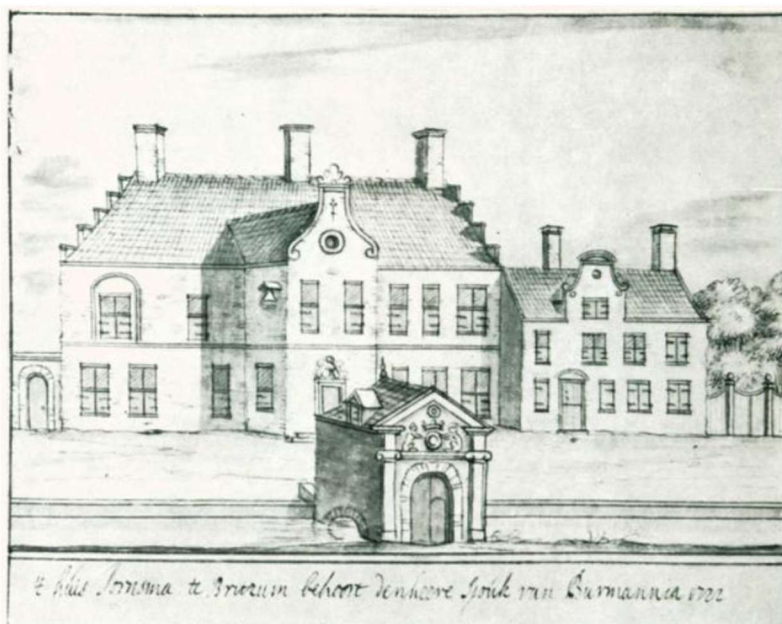
De oudste van de 14 kinderen de Vries, Gabe werd boer op het Swinserhus, plaats nr. 12 op het kaartje. Mijn pake Symen werd als boerenknecht bij Gabe ondergebracht, omdat hij thuis op het Fierhus niet meer te handhaven was, omdat hij zijn zusters zo treiterde. Het was ondermeer zijn taak om na melken de bussen melk met het melkwagentje naar het dorp te brengen, naar de melkrijder. Hij kwam dan voorbij Eringa State, plaats nr. 11 op het kaartje. Daar boerden Auke Aens Algera en zijn vrouw Hinke Binnes Hiemstra. Die hadden een aanvallige dochter, Aukje en op haar liet de jonge Symen al gauw een oogje vallen; ze kenden elkaar trouwens al uit de gereformeerde kerk van Britsum. En zo trouwde mijn pake Symen Symens de Vries in op Eringastate bij zijn schoonmoeder Hinke Binnes Hiemstra die als weduwe na het overlijden van haar man de boerderij had voortgezet.

Eringa state

Hinke was de dochter van Binne Jelles Hiemstra en Wikje Annes Boersma die boerden op de grote boerderij Jornsma state, nr.10 op het kaartje. Hieronder een mooi plaatje van het Huys Jornsma in 1722. Jornsma was in de middeleeuwen de sterkste stins van Britsum en de Jornsma's waren, naar verluidt, reuzen. Er is in de terp van Britsum ooit een graf ontdekt, waarin een skelet van een man met een lengte van 2 m. 60. Wat er met die bodemvondst is gebeurd is niet bekend.

Jornsma state

Pake Binne Hiemstra was zeer welgesteld en liberaal, maar zijn vrouw beppe Wikje was de bevindelijke kant naast en zij kerkte bij de kleine luyden in een boerenschuur.

Dat kon natuurlijk geen kant op en daarom liet pake Binne de gereformeerde kerk van Britsum bouwen en ook maar gelijk een gereformeerde school. Zelf ging hij later ook naar die gereformeerde kerk. De zitplaatsen werden op zeker moment verpacht en daar was pake op tegen, maar hij had wel zijn favoriete plekje. Hij liet dan de zoon van de weduwe van één van zijn arbeiders die bij een ongeluk met een paard omgekomen was bij het openen van de kerk zijn favoriete plekje bezetten en als hij dan later in de kerk kwam maakte die jongen dan plaats. Die jongen kreeg daar dan een rijksdaalder voor die hij aan zijn moeder moest geven. Dat was haar weduwenpensioen. En dat was dan geen aalmoes, maar eerlijk verdiend!

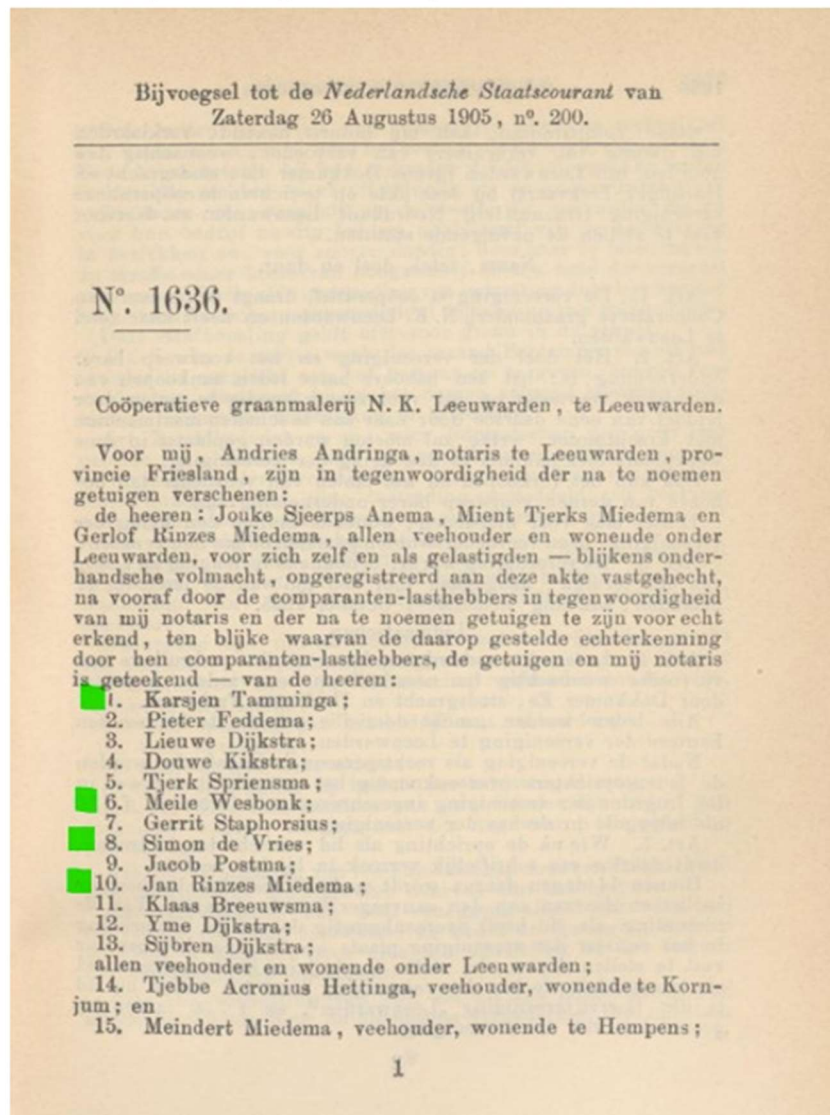
Eringastate was eigendom van Jhr Mr Marcus van Heloma, burgemeester van Hoevelaken. Die was geabonneerd op de Staatscourant en hij begaf zich op zekere dag per trein naar Leeuwarden, huurde dan een tilbury en liet zich naar Britsum rijden om tegen mijn grootouders te vertellen, dat hij in de Staatscourant had gelezen, dat de oude heer Hiemstra verkiesbaar was voor de Eerste Kamer, omdat hij behoorde tot de hoogstaangeslagenen in 's lands belastingen. Dan dronken ze koffie, rookten een sigaar en dan vertrok hij weer naar huis. Deze jonkheer was de overgrootvader van Sybrant van Haersma Buma, de huidige burgemeester van Leeuwarden.

Wij hebben zo de gehele verwantschapsgroep van de nazaten en aangetrouwde families van de Kroodsma's. die de noordkant van Leeuwarden omsingelden, op een rijtje. De centrale figuur was Karsjen Ytzens Tamminga, pake Karst. Met een enorm gezag onder zijn gereformeerde familieleden en trouwens onder alle gereformeerden in Leeuwarden. Pake Karst viel het in, dat het nut zou hebben al die grote gereformeerde boeren en met hen ook collega's van andere gezindte te verenigen in een organisatie, ingevolge het parool van de grote gereformeerde voorman Abraham Kuiper: organiseert u!!! Die organisatie was vooral gericht tegen de openbare dominantie van de liberalen. Die haatte men en die moesten er onder! De Afscheidenen/Kleine luyden hadden in het begin allemaal onderdrukkende maatregelen moeten dulden, zoals inkwartiering van dragonders en in het wereldse deed ook geweldig pijn, dat veelal liberale aandeelhouders voor niet meer dan hun aandeel aansprakelijk waren en leden van boerencoöperaties hoofdelijk voor het geheel aan schulden aansprakelijk konden worden gehouden, wat o.a. Gerlof Miedema aan het Kalverdijkje de kop kostte, zodat hij naar Zuid-Afrika moest emigreren en ook Gabe Symens de Vries op het Swinserhus die moest borgen en daarom de boerderij moest verkopen. Dat vonden de mannen-broeders een schreeuwende onrechtvaardigheid en dat heeft mettertijd wettelijk geleid tot de Coöperatie UA, uitgesloten aansprakelijkheid.

Alzo, pake Karst was met zijn grote gezag, zelfs in de stad Leeuwarden, waar men niet veel van boeren moest hebben – boer Tamminga was in de stad een begrip en behoorde tot de stadsnotabelen – de drijvende kracht achter de oprichting van de Boerenbond N. K. (noorderkant) Leeuwarden op 24 december 1903 in café De Bontekoe, aan de Stienzerdyk, waar de reglementen werden vastgesteld en ook maar meteen werd besloten tot de oprichting van een Boerenleenbank en een request aan de Coop. Stoomzuivelfabriek Leeuwarden tot verhoging van de melkprijs. Men was nu verenigd en dan kun je wat en dat lieten ze meteen merken, ook! Het was een vereniging zonder rechtspersoonlijkheid, net zoals onze familievereniging en formeel juridisch niet bestaand, maar daar trokken zij, net zoals wij, zich niets van aan; ze gingen meteen de gezamenlijke macht uitoefenen.

Op 21 januari 1905 meldt het Nederlands Landbouw Weekblad dat in de Staatscourant no.10 de statuten zijn verschenen van de Boeren Vereeniging Noordkant Leeuwarden te Leeuwarden.

**Publicatie Nederlandse Staatscourant, oprichting van:
Coöperatieve graanmalerij Noordkant Leeuwarden**

De Noordkant nam een aantal opmerkelijke initiatieven. Tot de oprichting van twee Boerenleenbanken te Leeuwarden en Britsum en de oprichting van de coöperatieve Zuivelfabriek te Jelsum, die later met die van Leeuwarden zou fuseren tot de LMI, Leeuwarder Melk Inrichting: Y.K. Tamminga hat sprutsen, Jelsum hat de han utstutsen, Jelsum en Ljouwert waerden ien, sa is de LMI untstien, een aan- en verkoopvereniging voor de landbouw met een mengvoerfabriek en het gereformeerde smaldeel binnen de vereniging kwam tot de oprichting van twee gereformeerde scholen in Leeuwarden en eveneens tot de bouw van twee monumentale kerken, de Koepelkerk en later de Pelikaankerk. Toen de bouw van de Koepelkerk stagneerde, omdat het geld op was en de architect er de brui aan gaf, legde pake Karst duizend gulden op tafel met de woorden "Mar, mannen, no moatte jim ek ta de ponge, gevolgd door de juwelier Bolman en de andere leden van de kerkeraad naar vermogen, zodat met aanvullende collectes het benodigde bedrag snel op tafel kwam en de bouw kon worden voltooid en door pake de eerste steen gelegd. Ook stichtte men nog een gereformeerd bejaardentehuis, streng bestuurd door omke Meile Wesbonk die getrouwd was met Hiltje Karsjens Tamminga en eeuwig diaken in de gereformeerde kerk van Leeuwarden.

In de loop der tijd kwam er nog een hele serie boeren-, politieke en kerkelijke organisaties achteraan die ook alle bestuurd moesten worden en waar ons voorgeslacht “it gat net foar wei wynde”, te veel om hier allemaal op te noemen.

Van de Noordkanterers hebben de Tamminga's en de De Vriezen zich het langst gehandhaafd. Lieuwe en Symen Meiles aan het Schapendijkje en aan de Famylje Tammingaleane. En Pyt en Fetsje de Vries op Eringastate te Britsum. Wij hebben daar op Jornsmaastate pake Binne Jelles Hiemstra en Wikje Annes Boersma aangetroffen. Die hadden drie dochters, Hinke, getrouwd met Auke Aens Algera, Tryntsje getrouwd met Andries van der Laan uit het Bildt (Anders-om), en Tytsje, getrouwd met Sipke Piters Bouma. Sipke en Tytsje hadden twee dochters Wikje en Fetsje. Fetsje trouwde met Ruurd Deelstra en de Deelstra's boeren nog steeds op Jornsmaastate. Wikje trouwde met Piter Zijlstra uit Genum en die hadden een dochter Fetsje die trouwde met Pyt Symens de Vries, de jongste broer van mijn moeder, Hinke de Vries, en zij werden boer op Eringastate. Fetsje, muoike Fetsje, leeft nog steeds, 92 jaar oud en woont nog op Eringastate. Zij is ernstig ziek, maar hoopt de geboorte van een achterkleinkind in augustus nog mee te maken. Ik bel regelmatig met haar en ze is altijd in de opperbste stemming, “in krigel lyts wyfke”, de laatste van onze vorige generatie.

Symen Karsjens Tamminga